

Oponentský posudek bakalářské práce Radka Oceláka
Vágní význam a jeho empirické modelování – případ vágních skalárních modifikátorů v češtině

Posuzovaná práce se skládá ze dvou částí. V části teoretické nejprve vymezuje vágnost jako sémantický pojem a odlišuje ji od jiných typů neurčitosti; dále přibližuje čtenářům a komentuje diskusi o vágnosti, která se rozpoutala ve světové jazykovědě na počátku 70. let. Poté se obrací k druhému stěžejnímu pojmu – pojmu významu –, shrnuje jeho možná pojetí, opírajíc se přitom o Jar. Peregrina, a vybírá si jedno z nich. Posléze probírá různé možnosti modelování vágních významů pomocí logických jazyků, a nespokojujíc se s žádnou z alternativ, obrací se k jejich modelování empirickému.

Praktická část práce se začíná teorií sémantiky vágních skalárních modifikátorů (výrazů jako *velmi, celkem, poměrně* apod.), resp. polemikou s V. Veselým, který chápe tyto výrazy jako neurčité kvantifikátory. Po nastínění různých možností, jak takové výrazy zkoumat empiricky (ne pouhou introspekci), přechází k vlastnímu výzkumu, prováděnému metodou internetového vyhledávání souvýskytů přesného údaje o vybraném jevu (tělesné výšce žen) a údaje obsahujícího vágní skalární modifikátor. Výzkum je soustavně a podrobně statisticky zpracován a interpretován. Jeho výsledkem je řada statisticky významných zjištění o vzájemných sémantických vztazích jednotlivých modifikátorů.

Práce je psána jasně a snaží se – úspěšně – o maximální exaktnost. Výklad v teoretické části, zejména v kapitole 1.4, je pro čtenáře neškoleného v logice místy poněkud obtížně sledovatelný. V obsahovém postupu práce nenacházím trhlin, neboť autor pečlivě promýšlí předpoklady i důsledky svých tvrzení, předem odkrývá možné námitky a přesvědčivě je odráží. Závěry vyvozené v teoretické části i závěry týkající se výsledků výzkumu popsaneho v části praktické se mi jeví jako velmi rozumné.

Odborný kontext, do něhož se posuzovaná práce zapojuje, je obecně()lingvistický. Ve výzkumu se pracuje s českým materiálem, ale směřování práce je obecnější: zabývá se jazykově nespécifickou oblastí sémantické vágnosti a směřuje k ukázání (prokázání) skutečnosti, že vágnost lze, ba je vhodné zkoumat empiricky.

Trochu zarážející je autorova ochota explicitně hodnotit vlastní přístup jako přesvědčivější (s. 31) nebo přiměřenější (s. 32) než oponentův. Je takový, ale posoudit to by mělo být na publiku. Snad taková praxe souvisí s amerikanizovaným vědeckým stylem, kterým je práce psána. Projevuje se např. metavýroky v 1. os. sg. („V této kapitole ukážu...“), explicitními ohledy na americký vědecký kontext (s. 30: „...rozšíření pojmu kvantifikace ... je matoucí vzhledem ke standardnímu užívání termínu *quantifier* v zahraniční literatuře.“), z angličtiny kalkovanými metaforickými terminologickými obraty („nevstupuje pod negaci“ místo „neužívá se v záporu“) nebo anglickým významem internacionalismů, které ho v češtině obvykle nemají („evidence“). Hnidopišsky by bylo lze práci vytýkat i nevymezení některých – vzhledem k tématu práce však spíše periferních – pojmů, které se zdají být užívány v nezvyklém (*kontext*, s. 8) nebo dvojím (*objekty*, s. 8 a 9) významu.

I po stránce formální je práce prakticky bezchybná. Neobvykle působí snad jen absence předmětu u slovesného adjektiva *komplikující* (s. 54) a vokalizace předložky ve spojení ve *získaných vzorcích* (s. 49). A ještě mi není jasné, proč příjmení E. Roschové je (vždy) přechylováno, kdežto příjmení R. Keefeové (nikdy) není.

Dotazy, které diplomantovi předkládám k obhajobě, nejsou meritorní:

- 1) S. 19: „...význam je něčím, co předem činí výraz schopným vyjádřit mentální obsah. Vyslovením věty nesdělujeme její význam, nýbrž něco jiného za předpokladu, že adresát její význam zná.“ Co tu znamená výraz *předem* a *co jiného* tedy vyslovením věty sdělujeme?
- 2) S. 21–22: Je-li nebezpečné chápat strukturu jako něco, podle čeho je jazykové chování organizováno, a vnášíme-li strukturu do jazyka (do světa?) my jakožto nástroj popisu, je jazykové chování neorganizované (svět chaotický?), nebo je organizováno podle něčeho jiného (čeho)? Něčeho poznatelného a popsitelného?
- 3) Zcela rozumím rozhodnutí o vyškrtnutí dvojic vágních skalárních modifikátorů (*poměrně hodně vysoká*) z analyzovaného materiálu. Přesto prosím diplomanta, aby při obhajobě vysvětlil jejich význam.

Požadavky kladené na bakalářské práce posuzovaná práce výrazně překračuje: autorovým rozhledem po odborné literatuře včetně zahraniční, pronikavým samostatným myšlením, schopností přesně vytyčit odborný problém, zvolit mezi možnými způsoby výzkumu ten nejvhodnější a přesně ho provést i suverénním zvládnutím jasného vědeckého výkladového slohu. Její výsledky zasluhují zveřejnění. Nemaje k dispozici lepší známky, navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Ve Vodňanech 5. srpna 2010

doc. Mgr. Robert ADAM, Ph.D.